No. 140.

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk

NIEUWS-BLAD.

DINGSDAG [illegible] NOVEMBER.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 18den November.

Men heeft in de koninklijke munt eene zeer schoone medaille geslagen, tot herinnering aan het bezoek, door koningin *Victoria* op het kasteel van Eu afgelegd.

— Ons gezantschap naar China heeft thans deze hoofdstad verlaten, en moest zich gisteren te Toulon bevinden, ten einde van daar scheep te gaan.

— Naar men verneemt, heeft het gouvernement weder zeer ongunstige berigten uit Italie ontvangen; er zouden namelijk nieuwe onlusten in Romagna zijn uitgebarsten. Voorts verzekert men, dat de pauselijke regering zich ernstig bij ons gouvernement beklaagd heeft, dat een aantal Italiaansche vlugtelingen op Corsica de onlusten in de pauselijke staten door briefwisseling en andere middelen bleven aanstoken, weshalve het der gezegde regering hoogst aangenaam zou zijn dat de bedoelde vlugtelingen naar Frankrijk wierden overgevoerd. Het kabinet der Tuileriën zou aan dit aanzoek gevolg gegeven en bevolen hebben dat de aangeduide vlugtelingen, waaronder de bekende Dr. *Muratori* naar een der binnendepartementen van Frankrijk gezonden wierden.

— Het vertrek der koningin *Christina* naar Madrid schijnt thans op handen. De voornaamste Spanjaarden, die zich te Parijs ophouden, vereenigen zich gedurig aan haar hotel om te beraadslagen over de houding, die de vorstin zal aannemen. Volgens sommigen zou zij nu met hare afreis toeven, tot de troepen van het gouvernement te Barcelona zijn binnengetrokken.

— Men zegt dat de minister *Teste*, na lang geweifeld te hebben omtrent de keus, of de aanleg van den spoorweg naar de noordelijke grenzen door den staat zou geschieden, of door middel der kompagnieschap, aan wier hoofd de heer *Rothschild* staat, aan de aanzoeken van deze kompagnieschap ten laatste toegegeven en beloofd zou hebben, een wetsontwerp in dien zin in de aanstaande zitting bij de kamer in te dienen.

— De *Messager* hield gisteren de volgende telegraphische depêches:

Bayonne, 14 *November*.

De Koningin handhaaft, bij dekreet van den 10den, voor het oogenblik (*por haora*) het tegenwoordig kabinet. In de zitting van den 11den heeft het congres verklaard, dat het voorloopig gouvernement zich bij de natie verdienstelijk had gemaakt en dat de leden van het tegenwoordig kabinet het vertrouwen van de kamer bezaten.

» De generaal *Iriarte* en de opstandelingen die hij aanvoerde zijn naar Portugal geweken."

Perpignan, 15 *November*.

» De eerste alcade van Barcelona heeft zich naar het hoofdkwartier van Garcia begeven, met het aanzoek om namens de stad in onderhandeling te treden. De kapitein-generaal heeft zijne voorwaarden aan de opstandelingen kenbaar gemaakt, en hun een uitstel van acht en veertig uren tot beraad gegeven. Hij heeft eene dagorder uitgevaardigd, krachtens welke de vijandelijkheden sedert dezen morgen geschorst zijn."

Uit de eerste depêche blijkt, dat het kabinet slechts voorloopig behouden is. De bijzondere berigten melden werkelijk, dat er steeds het voornemen bestond, om het ministerie te wijzigen. Hetzelve zou aldus zamengesteld worden: *Lopez*, voorzitter van den raad, zonder portefeuille; *Caballero*, binnenlandsche zaken; *Ayllon* of *Ceriola*, financien; *Domenech*, justitie; *Lriars*, marine; *Terrano* oorlog; *Onis*, buitenlandsche zaken. Aan die zamenstelling werd echter niet algemeen geloof gehecht. Dat er evenwel eene verandering ophanden is, hield men voor zeker.

Naar men te Madrid meende, zal eerlang een besluit van algemeene amnestie door de Koningin worden uitgevaardigd, en men vleit zich, dat het bekend worden daarvan genoegzaam zal zijn, om aan den tegenstand aan de tegenwoordige orde van zaken, die zich nog in sommige provinciën openbaart, een einde te maken. Ook zou de Koningin bij eigenhandige brieven aan de mogendheden van Europa hare troonsbeklimming openbaar maken, welke brieven door grandes van Spanje zullen worden overgebragt. Te gelijk verwacht men dan, dat de Koningin-weduwe *Maria Christina* naar Madrid zal terugkeeren.

— Uit Perpignan schrijft men van den 12den November:

» De desertie neemt sterk toe onder de troepen van *Ametller*; iederen dag komen hier vlugtelingen aan, moedeloos geworden door eene worsteling, die geen goeden uitslag meer voor hen hebben kan. Het schijnt dat *Cabrera*, *Ametller* en *Bellera* en de centralisten van Girona, alvorens laatstgenoemde stad te verlaten, in hunne voertuigen al de koopwaren hebben medegevoerd, die in het douanegebouw waren gedeponeerd.

» In weerwil van de door de centralisten te Figueras bevolen verdedigingsmaatregelen, is men algemeen overtuigd, dat er tusschen *Prim* en *Ametller* eene geheime overeenkomst bestaat, waarbij de overgave van laatstgenoemde stad toegezegd wordt, zoodra Barcelona het hoofd zal gebukt hebben.

» Middelerwijl schijnt men zich tegen een aanval toe te rusten, die geenszins zal ondernomen worden. Immers het gerucht loopt hier, dat de insurgenten van Barcelona, van alle zijden benaauwd, slechts de algemeene amnestie afwachten om eene kapitulatie te verzoeken, en dat verscheidene leden der opperjunta beproefd hebben, hoewel te vergeefs, om zich aan boord van een in 't gezigt der haven liggend engelsch schip in te schepen. Men had die poging verwacht en dus in tijds goede maatregelen genomen om ze te doen mislukken.

» De jongste tijdingen uit Saragossa van den 7den melden, dat het tweede bataillon nationale militie dier stad ontwapend is geworden, op bevel van den generaal *Concha*, uithoofde hetzelve niet aan de bevelen der municipaliteit had willen gehoorzamen. Deze ontwapening, schoon strijdig met de kapitulatie, is zonder tegenstand uitgevoerd geworden.

— Ter beurze van gisteren was de fondsnotering: 5 pCt. 121,50; 3 pCt. 81,85; Nap. r. 108,60; Spanje 30; Rom. L. 104¾.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 17den November.

Z. M. Koning *Willem Frederik*, Graaf *van Nassau*, is den 13den dezer te Berlijn aangekomen.

Blijkens een brief uit Berlijn, van den 9den, was Z. K. H. Prins *Albert* van Pruissen, die sedert eenige dagen zeer ernstig ongesteld was, toen weder buiten gevaar.

— Volgens berigten uit Presburg van 5 November, waren daar zoowel als te Pesth betreurenswaardige buitensporigheden ter zake van verkiezingen voor den rijksdag voorgevallen, hebbende twee in het Szatmarsche komitaat nieuw benoemde afgevaardigden der behoudende partij bij hun verblijf te Pesth, op de reis van daar naar Presburg en na hunne aankomst in laatstgenoemde stad, aan verregaande beleedigingen van den kant van eenige honderden jonge lieden, die tot het zoogenaamde jeugdige Hongarije behoorden, en zelfs aan persoonlijke mishandeling blootgestaan, terwijl in Presburg de glazen ingeslagen zijn aan het hôtel van den bevelhebber graaf *Zichy*, die de gewapende magt had doen aanrukken, om de afgevaardigden te beveiligen en de orde te herstellen. — Uit Weenen schrijft men omtrent het volgende: » De tijding van het gebeurde te Presburg heeft hier eene algemeene verontwaardiging verwekt. Z. M. de Keizer heeft terstond een zeer gestreng rescript aan de regering aldaar afgezonden, waarin zij niet alleen gelast wordt de zaak terstond te doen onderzoeken en de schuldigen te vervolgen, maar ook zelve verantwoordelijk wordt gesteld voor verdere stoornis der orde. De Hongaarsche rijksdag is grootendeels van een' goeden geest bezield, en telt eene menigte uitstekende mannen onder zijne leden; maar wanneer er geen middel wordt gevonden om de onrustige jeugd te beteugelen, die den geregelden loop der werkzaamheden op alle

wigen bemoeijelijkt, dan zal het doel, om noodzakelijke verbeteringen en hervormingen tot stand te brengen, nooit worden bereikt. Het ware niet moeijelijk om door maatregelen van geweld daartoe te geraken; maar het strijdt ten eenen male met de denkwijze en de bedoelingen des Keizers, den constitutionnelen weg te verlaten, zoo lang er nog eenige mogelijkheid bestaat om langs denzelven de gewenschte orde te herstellen."

— Zoo als uit Konstantinopel, van den 25sten October, gemeld wordt, heeft de Porte, om de Christenen eenigzins voor zich in te nemen, voor eenige dagen eenen firman uitgevaardigd, waarbij de oprigting van een afzonderlijk geregtshof voor de in Konstantinopel wonende Rajahs bevolen wordt. Voor dit geregtshof, waarvan *Vogorides*, de vorst van Samos, voorzitter zijn zal, zullen niet slechts huwelijksgeschillen maar ook burgerlijke regtsgeschillen, in zoo verre beide de partijen tot de Rajahs behooren, behandeld worden.

ENGELAND.

LONDEN, den 17den November.

H. M. heeft den heer *R. Pakenham*, thans minister plenipotentiaris bij de republiek van Mexico, tot haren buitengewonen gezant en minister plenipotentiaris bij de Vereenigde Staten van Amerika, en den heer *H. Lytton Bulwer*, thans gezantschapssecretaris te Parijs, tot haren gezant te Madrid benoemd, zijnde hij in zijne betrekking als gezantschapssecretaris te Parijs door lord *W. Harvey* vervangen.

Ter eere van den Hertog en de Hertogin *van Nemours*, is maandag aldaar door H. M. een groot feest gegeven. Ook de fransche ambassadeur *de St. Aulaire* heeft HH. KK. HH. feestelijk onthaald.

Gisteren morgen hebben deze Vorstelijke vreemdelingen zich van Windsor naar deze hoofdstad begeven, en zullen denkelijk op het paleis van Buckingham audientie verleenen.

Men verzekert dat het verblijf van HH. KK. HH. hier te lande langduriger zal wezen dan eerst bepaald was: zij zouden namelijk tot den 27 dezer op het kasteel van Windsor doorbrengen, en zich dan naar Chatsworth, in Derbyshire, begeven, om den hertog van *Devonshire* met een bezoek te vereeren.

— De Hertog *van Bordeaux* heeft met zijn gevolg Alton Tower verlaten, en is noordwaarts gereisd. Onder anderen zal die Prins sir *Clifford*, op diens landgoed nabij Hull, bezoeken. Hij is, in de laatste dagen, ook te Manchester geweest.

— De leden der beide Parlementshuizen zijn gisteren in het Huis der Lords vergaderd geweest, om de zitting te hooren prorogeren tot 19 December. Buiten twijfel zal nog weder eene nadere prorogatie plaats hebben, namelijk tot het laatst van Januarij, om alsdan voor goed de werkzaamheden te hervatten.

— Het regtsgeding van den heer *D. O'Connell* en zijne medebeschuldigden wordt te Dublin dagelijks met ijver voortgezet, en alle zittingen worden door eerstgenoemden getrouwelijk bijgewoond. Intusschen heeft hij eergisteren, in de vergadering der Associatie tot herroeping der Unie, een nieuw adres aan het volk van Ierland doen goedkeuren, waarin het andermaal ten ernstigste wordt aangemaand overal de orde en rust te bewaren, zelfs geene openbare vergadering te houden, dan ten gevolge eener publieke, door eenige leden der geestelijkheid goedgekeurde oproeping, en ook dit nog niet dan alleen met het oogmerk om petitien aan de Koningin of het Parlement te teekenen.

— Gisteren waren de 3 pCt. gec. 96⅛ à contant; Spanje 5 pCt. 21; dito 3 pCt. 30⅝; Portugal 43¾; Holland 2½ pCt. 54, en dito 5 pCt. 99⅞.

Van den 18den.

De jeugdige Prins *van Wales*, wiens gezondheid niet zoo gunstig is als men wel wenschte, zal naar Brighton vertrekken, in de hoop, dat de zeelucht dien vermoedelijken troonopvolger zal herstellen.

— Van den *Tunnel* onder den Teems hebben sedert de regelmatige openstelling, in het laatst van Maart jl., meer dan 1,600,000 menschen gebruik gemaakt.

— De hooge R. K. geestelijkheid in Ierland is eenstemmig tot het besluit gekomen, alle ontwerpen tot bezoldiging van de R. K. kerk in Ierland tegen te werken.

— De openbare regtspleging in de zaak van *O'Connell* en zijne vrienden heeft den 13den November voor het geregtshof te Dublin een aanvang genomen. Het is daarbij dadelijk gebleken, dat de verdedigers der beschuldigden het stelsel hebben aangenomen, om de zaak door allerlei uitvlugten op de lange baan te schuiven. De geheele teregtzitting van den 13den is besteed aan de pleitgedingen over den eisch van een dier verdedigers, om, buiten de reeds medegedeelde acte van beschuldiging nog inzage te erlangen van zeker verbaal der jury van beschuldiging. Die eisch is door het hof afgewezen. Men beweert; doch het klinkt ongeloofelijk, dat een der beschuldigden het ongehoorde aantal van 30,000 getuigen (natuurlijk deelgenooten aan de gehoudene volksvergaderingen) wil te voorschijn brengen. Zekerder is het, dat *O'Connell* en zijne vrienden uit het fonds tot intrekking der Unie, dat uit kleine bijdragen van de meestal zoo behoeftige Ieren is bijeengebragt, reeds 3000 pond st. hebben afgezonderd, om daaruit de eerste kosten van hun regtsgeding te bestrijden, welke kosten thans nu de zaak in de lengte getrokken wordt, verbazend groot moeten zijn. Overigens heeft *O'Connell* den 11den weder een manifest aan het Iersche volk openbaar gemaakt, hetwelk de gewone aanmaningen tot een rustig gedrag en gehoorzaamheid aan de wetten behelst.

Na het schrijven van het bovenstaande, heeft men nog latere tijdingen ontvangen, waaruit blijkt, dat de teregtzittingen van het hof te Dublin, tot den 16den ingesloten, nog niets bijzonders hadden opgeleverd. De verdedigers der beschuldigden hebben in eene hunner regtsgeleerde uitvlugten getriomfeerd, en zoo men zegt, er nog wel vijftig in gereedheid, om de zaak te rekken.

— Gisteren waren te Londen genoteerd: 3 pCt. gec. 96⅝; 5 pCt. Ned. werk. schuld 100; 2½ pCt. idem 54⅝; 5 pCt. Spaansche werk. schuld 21⅝; 3 pCt. idem 31⅝.

BELGIE.

BRUSSEL, den 19den November.

De senaat heeft zijn adres van antwoord op de openingsaanspraak, na korte discussie aangenomen en Vrijdag hetzelve den Koning aangeboden. Het antwoord des Konings is geweest:

Mijne Heeren,

» Altijd ontvang ik met levendige tevredenheid de betuiging van vertrouwen en aanhankelijkheid van den senaat.

» De discussie van het handelsstelsel, de vestiging van het evenwigt tusschen onze ontvangsten en uitgaven, de vaste organisatie van ons leger, ziedaar de voorwerpen die uwen arbeid hoogst gewigtig maken en uwe zitting in de oogen van 't land moeten kenmerken.

» Ik zie met genoegen, dat ik op uwe werkdadige en onpartijdige medewerking voor deze nieuwe taak, welke de omstandigheden ons thans vergunnen te ondernemen, kan rekenen. Wij zullen eenen stap nader tot de bevestiging onzer nationaliteit gemaakt hebben.

— De kamer der vertegenwoordigers heeft haar bureau voltooid. De heer *Liedts* is, gelijk reeds is gemeld, tot president verkozen, eene keus die gezegd wordt aan de beide groote partijen, welke de kamer verdeelen, evenzeer te behagen. Tot vice-presidenten zijn bij de eerste stemming gekozen de heer *d'Hoffschmidt*, tot de liberale partij behoorende, met 48 stemmen, en de graaf *Vilain XIIII*, de partij der geestelijkheid toegedaan, met 44 stemmen. De secretarissen zijn de heeren *de Renesse*, *de Deaker*, *Schrijver* en *Huveners*; de questors de baron *de Secus* en de heer *B. Dubus*, beiden herkozen.

De commissie voor het opmaken van het ontwerp adres van antwoord bestaat uit de heeren *Pirmez*, *Dumortier*, *Fallon*, *d'Huart*, *de Foere* en *de Decker*.

— Volgens het *Commerce Belge* zou het oorlogsbudget voor 1844, dat eerlang aan de kamer moet aangeboden worden, acht en twintig millioenen franken bedragen.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 20sten November.

Naar wij vernemen is, in plaats van den generaal-majoor Jhr. *van der Wijck*, dezer dagen door Z. M. met den rang van luitenant-generaal gepensionneerd, tot president der speciale commissie van inspectie voor het militaire onderwijs benoemd: de generaal-majoor, adjudant des Konings, graaf *Dumonceau*, en in deszelfs plaats als lid der commissie de kolonel der genie *Van de Polder*.

— Bij besluit van den 13den November 1843, n°. 11, heeft Zijne Majesteit, als maatregel van bezuiniging, op het departement van Oorlog de vereischte magtiging verstrekt, om daar, waar eene vacature van adjudant, bij eenen generaal, eene divisie of brigade kommanderende, bestaat of mogt komen te ontstaan, den officier van den generalen staf, die als adjunct-chef van den staf der divisie, of als chef van den staf der brigade fungeert, bij die betrekking voorloopig met de functien van adjudant van den bevelhebber der divisie of brigade, te belasten.

— Naar men verneemt, heeft Z. M., ten gevolge der noodzakelijkheid om door vereenvoudiging der werkzaamheden de onkosten der instandhouding van het kadaster te verminderen, bij besluit van den 9 dezer, n°. 69 bepaald, dat met den 1 Januarij aanstaande *de provinciale bewaringen van het kadaster* zullen zijn opgeheven, en dat al de daartoe betrekkelijke schrifturen, leggers, enz. overgebragt moeten worden bij de betrokken hypotheekbewaarders en door dezen bijgehouden, terwijl verder is vastgesteld, dat geene dubbele van die stukken behoeven aangehouden te worden.

— Men verneemt, dat de nieuwe organisatie van het departement van financiën en verscheidene onderhoorige takken van beheer haar beslag heeft gekregen. Een dertigtal ambtenaren en geëmployeerden, benevens eenige bodes, zijn op pensioen gesteld of uitgevallen.

— Bij Koninklijk besluit van den 30 October, n°. 74, is onderge-

regeld de opzending van behoeftigen naar de kolonien der maatschappij van weldadigheid en de kosten van derzelver verpleging. Dienvolgens zullen voortaan alleen kunnen opgezonden worden: 1) degenen, welke ter zake van bedelarij of landlooperij zijn veroordeeld; 2) degenen, welke zich vrijwillig, zonder te hebben gebedeld, ter opzending aanbieden; hebbende evenwel Z. Exc. de minister van binnenlandsche zaken de opzending van deze vooreerst en tot nader order geschorst; terwijl degenen, welke op bedelarij of landlooperij worden betrapt, niet meer de bevoegdheid hebben om te kiezen tusschen dadelijke overbrenging naar de bedelaarskolonien en de overlevering aan den regter, maar altijd een regterlijk onderzoek zullen moeten ondergaan. De kosten van verpleging der weezen, vondelingen, enz. en der bedelaars, welke door de onderstands-domicilien moeten betaald worden, zijn hooger gesteld dan vroeger; daarentegen is reeds voor eenigen tijd de staking bevolen der storting door de onderscheidene gemeenten des rijks van de som van *f* 40,000, wegens administratie- en verdere algemeene onkosten der koloniale bedelaarswerkhuizen, bedoeld bij art. 22 van het Koninklijk besluit van den 17 Augustus 1827, n°. 125.

— Uit 's Hage schrijft men van den 19den November:

» Gisteren morgen is wederom een proefrid gedaan over het gereed zijnde gedeelte van den ijzeren spoorweg van Voorschoten tot 's Gravenhage, thans met een' trein van eenige rijtuigen, waarin zich de raad van administratie en directie van den spoorweg bevond. Deze proeftogt is naar wensch volbragt. Het traject is in 14 à 15 minuten afgelegd.

— Z. M. de Keizer van Rusland heeft, door tusschenkomst van Z. Exc. den gezant van dat Rijk alhier, eene groote gouden medaille doen toekomen aan den baron *van Derfelden van Hinderstein*, tot een bewijs van Hoogstdeszelfs tevredenheid over de door dien heer aan Z. M. aangeboden kaarten van Indië. Deze medaille prijkt op de voorzijde met de beeldtenis des Keizers, en op de keerzijde leest men de woorden: *Praemia digno;* d, i.: Belooning of Eereprijs aan den waardigen of dengenen, die denzelven verdient.

— Den 14. is het te 's Hertogenbosch in garnizoen liggende 9de regement infanterie op de esplanade of het plein ontbonden, hetwelk bij de 1ste, 2de en 8ste regementen zal worden ingedeeld.

De hoogedel gestr. heer *van Roolsum-Booy*, thans kolonel van het 2de regement, deed bij deze gelegenheid aan de heeren officieren eene toespraak, die met warm gevoel van erkentelijkheid werd beantwoord, doordien het corps officieren heeft besloten, voorn. kolonel eene prachtige sabel, nadat dezelve vervaardigd zal zijn, uit te reiken, terwijl den majoor *van Gheen*, een zilveren sigarenkoker, waarop zijn wapen en de namen van *zestien* officieren tot aandenken prijken, is overhandigd. Denzelfden avond heeft in het *Casino* eene afscheidsbijeenkomst in gulle broederlijke vereeniging plaats gehad.

Op dien zelfden dag is ook te Bergen-op-Zoom het 10de regement infanterie ontbonden. De afzonderlijke bataillons, waaruit hetzelve, onder den naam van afdeelingeward zamengesteld, hadden gedeeltelijk reeds bij Waterloo gestreden, om Neêrlands onafhankelijkheid te handhaven. Na eenen langdurigen vrede zag zich dit zoo geheel Noord Nederlandsche nationale corps op het onverwachtst tegen Belgies hoofdstad aangevoerd en stortte er in September 1830 zijn bloed voor de regten van het dierbare Vaderland. Ruim twee jaren bleef het op Antwerpens citadel vervolgens ingesloten, en hielp in December 1832 manmoedig deze sterkte verdedigen. De kolonel *Menso* herinnerde, bij de ontbinding van het regement, al deze gebeurtenissen, terwijl het corps officieren hem daarna eene fraaije gouden snuifdoos met eene toepasselijke inscriptie ten geschenke aanbood.

— Uit Utrecht schrijft men:

» Een lofwaardige maatregel, welke navolgingswaardig is, wordt tot stand gebragt bij het 7de Regement Infanterie, hierin bestaande: de 1e en 2e Luitenants bij dat Regement hebben zich onderling verbonden, dat zij, welke bij de aanstaande loting om het verpligte verlofnemen van 16 maanden vrijloten en aldus onder de wapenen blijven, maandelijks een klein gedeelte van hun tractement, (ongeveer *f* 1,50) zullen laten staan, ten einde van die alzoo bijeengebragte gelden, hunne met verlof zijnde kameraden eene tegemoetkoming voor het gemis van hun activiteits-tractement te doen erlangen. Zulke beginselen bewijzen een goed gemeend esprit de corps."

— Naar men verneemt, zullen in de maand December van den Helder, Vlissingen en Hellevoetsluis uitzeilen de navolgende oorlogsschepen, als naar Oost-Indiën: Z. M. corvet *Boreas*, kommandant kapt.-luit. ter zee *Jolly*, Z. M. brik *de Haay*, komm. kapt.-luit. ter zee *Grave van Limburg Stirum*, Z. M. stoomschip *Bromo*, komm. luit. ter zee 1ste kl. *Smit van den Broeke*. Naar de West-Indiën Z. M. brik *de Lynx*, komm. kapt.-luit. ter zee baron *Rengers*, Z. M. transportschip Prins *Willem Frederik Hendrik*, komm. luit. ter zee 1ste kl. *van Braam Houckgeest*, en naar de kust van Afrika Z. M. schoenerschip *de Lansier*, komm. luit. ter zee 1ste kl. *Boudewijn Bastiaanse*.

— Men verneemt, dat door Z. M. dezer dagen octrooi is verleend aan den heer *H. Bruyns*, te Amsterdam, op de uitvinding om wateren naar willekeur te doen wijken, zonder toevlugt te nemen tot verspillende en de scheepvaart belemmerende afdammingen en uitgravingen der moddermolens; om droogvoets zonder duikgewaad op den bodem van eenen vloed te dalen, om gezonken voorwerpen op te visschen, uitdiepingen, vergravingen en fonderingen onder water daar te stellen; om zand- en modderbanken en klippen te verzetten, alsmede om op die wijs sluizen aan te leggen en te herstellen; voorts om gronden te bedekken tegen het doordringen van water, om stroomen te verleggen of af te leiden, het schoon en zuiver houden van grachten, ondiepten in stroomen op te ruimen en het Pampus voor diepgaande schepen bevaarbaar te maken.

— Dezer dagen zijn te Feijenoort aan commissarissen van de fransche marine afgeleverd een paar stoomwerktuigen, te zamen van 450 paardenkracht, aldaar vervaardigd, welke eerlang naar Frankrijk afgescheept zullen worden. Deze stoomwerktuigen behooren tot de grootste, welke tot nu toe voor stoomschepen vervaardigd zijn. Op het vaste land van Europa zijn dergelijke nimmer tot stand gebragt.

Wanneer men in Engeland zoo veel of meer kracht in een vaartuig heeft willen plaatsen, heeft men gewoonlijk 4 stoomwerktuigen of 4 stoomcilinders, in plaats van 2, in dezelve geplaatst.

Deze, voor Frankrijk vervaardigd, hebben stoomcylinders en stoomzuigers van ruim 208 Ned. duimen of ruim 2 Ned. ellen middellijn; de lengte van den slag is ruim 228 Ned. duimen.

De stoomketels wegen meer dan 120,000 Ned. ℔, terwijl dezelve omtrent evenveel gewigt aan water inhouden, en de geheele toestel met al het toebehooren meer dan 800,000 Ned. ℔ zal wegen.

Verschillende stukken, tot deze werktuigen behoorende, wegen meer dan 20,000 Ned. ℔, en om dezelve te gieten heeft men meer dan 27,000 Ned. ℔ ijzer te gelijk moeten smelten.

Deze groote stukken ijzerwerk waren ongeverwd, en men kon zich daardoor overtuigen, dat dezelve zonder de geringste defecten zijn.

Cylinders van meer dan 2 Ned. ellen middellijn, en 3 Ned. ellen hoogte, hebben bij de uitboring, geen gaatje waarin de punt van eene speld kan gebragt worden, doen ontdekken.

Nog een stel werktuigen van gelijke paardenkracht, maar van een ander systema, wordt in deze fabrijk voor de Fransche marine vervaardigd, en zal in het aanstaande voorjaar gereed zijn.

Ook voor Rusland zijn verschillende stoomwerktuigen van 100 tot 300 paardenkracht onder handen.

— Men schrijft van den Rijn, dat de Nederlandsche Stoombootmaatschappij thans eene regelregte goederenvaart van Antwerpen naar Mannheim tot stand gebragt heeft. Zoo kwam voor weinige dagen het goederenstoomvaartuig « *de Stad Dusseldorp* » met 3000 centenaars lading in deze beurt naar Mannheim te Koblenz voorbij, terwijl den volgenden dag de kolossale *Agrippina* met een ander schip op sleeptouw en met 6000 centenaars vracht op dezelfde reis aldaar aankwam.

In het *Tijdschrift voor Nijverheid* leest men eene belangrijke verhandeling van den heer *van der Boon Mesch*, over '*t Nederlandsch fabrijkswezen*, waarin onder meer voorkomt: » Eene der oorzaken van 't kwijnen of vervallen van eenige deelen van ons fabrijkswezen, is eene algemeene en zorgelooze onverschilligheid, of het binnen- of buitenlandsche goederen zijn, en eene te algemeen doorgedrongene zucht voor 't uitlandsche en minachting voor vaderlandsche, zoodat men naauwelijks aan eene vergelijking, veel minder aan eene onpartijdige vergelijking denkt: hoewel het ook, bij 't levendigst voornemen om ons fabrijkswezen voor te staan, dikwerf onmogelijk is, over de afkomst in 't zekere onderrigt te worden.

» Gemis aan wetenschappelijke beginselen, onkunde betreffende den aard en de eigenschappen der stoffen, die men gebruiken moet, en aangaande de gezondheid dezer verrigten bewerkingen, zijn insgelijks onder de oorzaken te stellen, waardoor sommige fabrijken kwijnen, waardoor men geene eigene verbeteringen en vereenvoudigingen uitdenkt, of de vorderingen, in buitenlandsche fabrijken gemaakt, hier niet kan invoeren; waardoor een deel van 't fabrijkswezen op eenen lossen grond staat, die meer en meer onder de voeten wegzinkt. En dit gebrek aan kennis der natuur-, werktuig- en scheikunde oefent niet alleen zijn' nadeeligen invloed op de inrigtingen van hen, die haar missen; maar ook andere fabrijken, die de hulp en medewerking van anderen noodig hebben, deelen daarin en worden in haren vooruitgang belemmerd en vertraagd. Als men 't geheel en den schakel, waardoor 't een aan 't ander verbonden is, overziet, dan bemerkt men terstond, dat de noodlottige gevolgen dezer onkunde zich over 't geheele vaderland en deszelfs voornaamste bestaanmiddelen verspreiden. Het is onnoodig, 't gezegde over 't gebrek aan kennis te staven door voorbeelden, die mij eene 17jarige ondervinding aan de hand geeft, daar in eene gehoudene vergadering van eenige fabrijkanten, waarin over de belangen van 't fabrijkwezen gehandeld werd, als eene voorname oorzaak van den achteruitgang, met algemeene toestemming, werd aangewezen de lage trap van kennis in werktuig- en scheikunde. Vele der fabrijkanten, met wie ik persoonlijk bekend ben, en voor wie ik gaarne de mij opgedragen onderzoe-

kingen heb ten einde gebragt, hebben mij steeds betuigd, dat gebrek aan kennis der scheikunde eene der hoofdoorzaken was, waarom men niet vorderde, en dat zij hoe langer hoe meer de behoefte daaraan inzagen en dagelijks gevoelden.

» De gemakkelijke verkrijgbaarheid en de minst mogelijke kostbaarheid der verschillende brandstoffen zijn onder de vermogendste middelen te tellen, om 't fabrijkwezen op te beuren. Hierdoor worden de onkosten der fabrijkmatige bewerkingen en zelfs de werkloonen, die ook van de brandstoffen afhangen, zeer verminderd; terwijl zij in een tegengesteld geval daardoor zeer verzwaard en de prijzen der fabrijkaten veel te hoog worden. Sommige deelen van ons fabrijkwezen worden bijzonder door de kostbaarheid der brandstoffen zeer gedrukt en elke maatregel, die strekken kan, om haar te verminderen, strekt tot bevordering der fabrijken. De toestand van werkplaatsen, waarin groote vuren dagelijks branden, en die in de nabijheid van de bronnen der brandstoffen geplaatst zijn, in en buiten ons Vaderland, kunnen de waarheid van 't gezegde bevestigen. Hoe meer men derhalve langs allerlei wegen den aanvoer van brandstoffen bevordert, en de bewerking der veenerijen gemakkelijker maakt, des te meer nut kunnen de fabrijken van de vrijstellingen trekken, en des te meer zal haar bloei, gelijktijdig met dien van den landbouw en handel, bevorderd worden. Ook bij de plaatsing van vele soorten van fabrijken, moet men zoo veel mogelijk die streken kiezen, waarin zich turfgraverijen bevinden, om de transportkosten der brandstoffen te verminderen, en omdat zulke streken gewoonlijk goed bevaarbare kanalen bezitten, die wederom andere eigenaardige voordeelen opleveren.

» Eene overdrevene en op geene goede gronden rustende oprigting van fabrijken is zeer verderfelijk, daar hierop schade volgen moet, die niet bepaald blijft bij den bezitter, maar zich dikwerf tot velen kan uitstrekken, niet zelden plotseling werkeloosheid veroorzaakt, en door hoop en verwachting te leur te stellen, dikwerf zeer nadeelig in de gevolgen werkt. Hoe meer die deelen van 't fabarijkwezen, welke vele handen vorderen, met den landbouw op eene doelmatige wijze vereenigd zijn, des te beter voor de eigenaars der fabrijken, voor de fabrijkarbeiders en de plaatsen, waar zij geplaatst zijn, daar beide takken nu elkander ondersteunen; en waar dit geschieden kan, verdient het alle aanprijzing. Het heeft in eenige buitenlandsche streken en ook hier en daar in ons Vaderland, met de gelukkigste gevolgen, in spin- en weefwerk plaats. De arbeidsloonen kunnen dan lager zijn, en, vorderen de fabrijken minder arbeid, dan is de schade voor de arbeidende klasse minder, daar 't geen de fabrijken niet meer leveren, de grond gedeeltelijk kan schenken. De schromelijke ellende en verbastering, eigen aan groote fabrijkplaatsen, waar 't werk vermindert, zijn daar niet te verwachten, en die de aangeduide verbinding tot standbrengt, bevordert 't welzijn van 't Vaderland.

» IJverige deelneming aan den arbeid der reeds zoo zeer uitgebreide *Maatschappij tot bevordering der Nijverheid*, waarin loffelijke werkzaamheid met onpartijdige behartiging van aller belangen en betamelijkheid verbonden is, en vereeniging van vele krachten tot bereiking harer edele bedoelingen, kunnen van belangrijke gevolgen zijn."

ALLERLEI.

Bory de St. Vincent verhaalt de volgende anecdote uit het leven van *Demetrius Kalergi*, die, gelijk bekend is, de voornaamste bewerker der tegenwoordige grieksche omwenteling is. Hij was in den vrijheidsoorlog tegen de Turken eerste aide-de-camp van den President en onderscheidde zich door zijne daden. In den ongelukkigen slag bij Athene, alwaar de held *Karaiskakis* viel, werd hij met de wapenen in de hand krijgsgevangen gemaakt en redde zijn leven door zijne tegenwoordigheid van geest. Hij werd door de Albanezen, die hem gevangen gemaakt hadden, voor *Reschid*-pacha gebragt, die op dat oogenblik bezig was om de hoofden te laten afslaan, welke hij als krijgstrofeen naar Constantinopel wilde zenden, en *Kalergi* zag dat schrikkelijk schouwspel aan. Maar het karakter der Albanezen kennende, die slechts vechten om roof en buit te behalen, zeide hij: » Ik ben de broeder van den rijken *Kalergi*, die u, zoo gij mij niet doodt, duizend thalaris voor mijn rantsoen betalen zal." Dit woord deed zijne uitwerking; maar de zwarigheid was, hoe men dit geld krijgen zoude. » Laat het zelf," zeide hij, » door een' uwer halen; in dien tusschentijd kan men mij bewaken, en zoo den bode het geringste kwaad overkomt of hij de duizend thalaris niet medebrengt, staat het u altijd vrij, mij te empaleren, zoo het u behaagt." De koop was weldra gesloten. Met een' brief van *Kalergi* voorzien, vertrok een ruiter naar Napoli, waar zijn broeder woonde. Intusschen liet *Reschid*-Pacha, de Seraskier, den gevangene voor zich komen en gaf, na hem eenige oogenblikken ondervraagd te hebben, het bevel, dat men hem ook het hoofd zoude afhouwen. De Albanezen echter, die *Kalergi* als gewonnen geld aanzagen, verklaarden, dat niemand hem zou aanraken, ten zij men hun de duizend thalaris betaalde. De Turk dreigde; de Albanezen hielden vol, en daar het gevaarlijk zou geweest zijn, dezen ongedisciplineerden hoop van zijn' buit te berooven, zeide hij, dat daar hij in zijn rapport aan den Grooten Heer het getal der krijgsgevangenen, waarvan het overgezondene getuigen moest, naauwkeurig had op te geven, de ooren van den gevangene ten minste voor zijn hoofd zouden kunnen doorgaan. » Mijne ooren!" riep *Kalergi*, » gij zult ze niet hebben, of gij krijgt geen para!" — » Ten minste één," zeide de Turk. Daar deze schikking een einde konde maken aan de moeijelijkheden en alle partijen bevredigen, zoo vroeg de scherpregter reeds, welk der beide ooren hij verkoos te geven. — » Niet één!" antwoordde de Griek, op eenen fermen toon. Ik heb het verdrag voor het gansche hoofd gemaakt; zoo men mij een hair krenkt, dat men ook het overige neme; maar mijn broeder, tot wien voorzeker het gerucht van uwen weinigen eerbied voor goede trouw komen zal, zal niet alleen niets betalen, maar ook uwen bode laten ophangen. » Slechts één oor! koppige Christen!" herhaalde de Seraskier: doch de dappere antwoordde: » niet het geringste stukje!" en werd door de Albanezen als een kameraad aangezien, bij wiens behoud ieder belang had. Zij waakten voor zijne veiligheid tot den zesden dag, toen hun bode met de duizend thalaris terugkwam, waarop zij hunnen gevangene tot aan de voorposten der Grieken bragten, waar men hem met eene soort van plegtigheid overleverde.

In een onzer dagbladen leest men:

De mededeeling zal niet onbelangrijk zijn, dat tusschen 11 en 14 Nov. deze aarde door de streek der zoogenoemde Starresnuitsels gaat, en deze meer dan anders zigtbaar worden. Deze snel door de hemelruimte schietende lichtverschijnselen zijn, gelijk bekend is, atomen of deeltjes van wordende wereld-ligchamen, want ook daar gaat de vorming zonder ophouden voort, en zij worden op eenen afstand der aarde van 3 tot 34 mijlen zigtbaar, zoodra onze voorbij ijlende planeet ze uit hun rustig zweven trekt. De beweging is naar alle mogelijke rigtingen, maar die in de hoogte stijgen zijn toch het zeldzaamst. De grootste vallen somtijds als meteoorsteenen neder. Gelukt het, ze toevallig in het gezigtsveld van eene verrekijker te krijgen, zoo vertoonen zij zich als scherp begrensde ellipsen met schitterend wit, blaauwachtig of roodachtig schijnsel. Waarschijnlijk zijn zij bolvormig en ontstaat de schijnbare elliptische gedaante door de snelle beweging.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van zaturdag (18 *November*) waren genoteerd: Ned. 2½ pCt. 53 elf zest.; dito 5 pCt. 100 een zest.; Amort.-Syndic. 94 15/16; dito 3½ pCt. 78¾; Domein Losr. 100¼; Handelmaats. 4½ pCt. 153 3/8; Dito 5 pCt. 99; Holl. Spoorwegmaatschappij 78; Rijn Spoorweg 91 drie achtste; Haarlemmermeer 105¼; Rusland 5 pCt. 107¾; 4 pCt. 90⅝; Assign. 6 pCt. 70½; Certif. van dito 72; Spanje 21; 3 pCt. 32; Portug. 2½ pCt. 1e L. 44 drie zest.; Oostenr. Metall. 108⅝; Polen Aand. 166¾; Braz. 77; Mexiko 31; Louisiana 47; Philadelphia 56.

Te Breda, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.